

D'HONDT YÖNTEMİYLE MİLLETVEKİLİ HESAPLAMA

Aşağıda 12 Haziran 2011 Milletvekili Seçimlerinde Ankara ilinde partilerin aldıkları oylar verilmiştir. 16 milletvekiline sahip Ankara Birinci Seçim Çevresi milletvekillerinin partilere göre dağılımını yapınız. (Not: %10 Seçim barajını sadece Adalet ve Kalkınma Partisi, Cumhuriyet Halk Partisi ve Milliyetçi Hareket Partisi geçmiştir).

SİYASİ PARTİLER	OY SAYISI	SİYASİ PARTİLER	OY SAYISI
ADALET VE KALKINMA PARTİSİ	693.413	MİLLİYETÇİ HAREKET PARTİSİ	228.825
DEMOKRAT PARTİ	6.173	DOĞRU YOL PARTİSİ	1.585
CUMHURİYET HALK PARTİSİ	550.710	TÜRKİYE KOMÜNİST PARTİSİ	2.449
MİLLET PARTİSİ	2.200	MİLLİYETÇİ VE MUHAFAZAKAR PARTİ	821
LİBERAL DEMOKRAT PARTİ	581	BÜYÜK BİRLİK PARTİSİ	15.589
SAADET PARTİSİ	9.422	DEMOKRATİK SOL PARTİ	2.693
HAK VE EŞİTLİK PARTİSİ	3.588	BAĞIMSIZLAR	18.600
HALKIN SESİ PARTİSİ	11.039	TOPLAM GEÇERLİ OY SAYISI	1.547.688

BİRİNCİ YOL (Baştan bölüp sütun sayma)

PARTİLER	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
AKP	693.413 (1)	346.707 (3)	231.138 (5)	173.353 (8)	138.683 (9)	115.569 (11)	99.059 (14)	86.677 (16)	77.046	69.341
CHP	550.710 (2)	275.355 (4)	183.570 (7)	137.678 (10)	110.142 (13)	91.785 (15)	78.673	68.839	61.190	55.071
MHP	228.825 (6)	114.413 (12)	76.275	57.206	45.765	38.138	32.689	28.603	25.425	22.883
Bağımsız	18.600	9.300	6.200	4.650	3.720	3.100	2.657	2.325	2.067	1.860

1 → 3 → 4 → 6 → 5

PARTİLER	AKP	CHP	MHP
M.S.	8	6	2

[1] Öncelikle seçim barajını geçen siyasi partiler ile seçim barajına tabi olmayan bağımsızların aldıkları oylar alt alta yazılır. Mümkünse en çok oy alandan en az oy alana sıralanır. Böylelikle hata yapma olasılığı azalır. (Örnekte görüldüğü gibi, bir sıralama yapılmış ve ilk sütuna partilerin aldıkları oy sayısı yazılmıştır.)

[2] Seçim çevresinden çıkan milletvekili sayısı göz önünde bulundurularak, alınan oylar makul bir rakama kadar bölünür. Bilindiği üzere milletvekillerinin belirlenmesinde partilerin aldıkları oyların önce 1, sonra 2, sonra 3, sonra..x'e bölünmesiyle bulunan bölümler sıralanmaktadır. En yüksek bölümden en düşük bölüme doğru bir sıralama yapılır ve çevrenin çıkardığı milletvekili sayısında bu sıralama esas alınır. Bu aşamaya kadar, hangi partinin satırında kaç adet bölüm sıralamaya girmişse, o sayıda milletvekili çıkaracağı bulunur. Bu durumda alınan oyların bölüneceği makul sayı, az milletvekili çıkaran seçim çevresinde düşük, çok milletvekili çıkaran seçim çevresinde ise yüksek bir sayıdır. Bu örnekte, bölüme işlemini 6'da bıraktığımızda, MHP partisinin 3. ve 4. bölümleri de sıralamaya gireceğinden, sonuç yanlış olarak, 6+6+4 olacaktır. 7'de bıraktığımızda ise CHP partisinin 7. bölümünü de sıralamaya alarak sonucu 7+7+2 bulacaktık. Oysa doğru sonuç en az 8'e bölme işlemiyle çıkıyor. Ankara 1. Seçim Çevresi 16 değil, 18 milletvekili çıkarıyor olsaydı 8'e böle işlemi de yeterli gelmeyecekti. Çünkü 8'e böldüğümüzde 17. Milletvekili CHP partisinin 7. Bölümü olan 78.673 oylu hanesi olacaktır. 18. sırada ise MHP partisinin 3. Bölümündeki 76.275 oylu hane gelecek, bu durumda sonuç 8+7+3 çıkacaktır ve yanlış olacaktır. Çünkü AKP partisinin aldığı oyun 9'a bölünmesinden çıkan sonuç, MHP partisinin aldığı oyun 3'e bölümünden daha yüksektir. Bu durumda 9. bölme işlemine de ihtiyaç duyulmaktadır. Yani Ankara 1. Seçim Çevresi 16 değil, 18 milletvekili çıkarıyor olsaydı, en az 9 bölme işlemi yapmak gerekirdi ve sonuç, 9+7+2 çıkardı. Makul bölümü durumdan duruma değişiklik göstereceğinden en garanti yol, milletvekili sayısı kadar bölüme gitmek. (İpucu: Partiler arasında oy farkı arttıkça, daha fazla sayıda bölüme ihtiyaç duyulur, oy farkı ne kadar az ise, az sayıda bölme işlemiyle sonuca ulaşmak mümkündür)

[3] Bölme işlemi bölüme değil, her seferinde tam oy sayısına yapılır. Örneğin AKP partisinin oyu olan 693.413, önce 1, sonra 2, sonra 3'e bölünüyor. Yoksa 693.413 ikiye bölündükten sonra bulunan sayı 3'e, buradan çıkan sonuç 4'e bölünmüyor. Bölümlerdeki sıralamaya (parantez içindeki kırmızı sayılar) bakılırsa, sıralama çok asimetrik gidiyor, bir düzeni yok. Ancak birçok öğrencinin yanlış yaptığı gibi, her seferinde oy sayısı değil, elde edilen bölüme bölme işlemi yapılıyorsa, sıralama sistematik bir şekilde giderdi ve bu yöntemin anlamı kalmazdı.

[4] Bölme işlemi tamamlanınca bölümler büyükten küçüğe doğru sıralanır. (Kırmızı parantez içindeki rakamlar bu sıralamayı gösteriyor)

[5] Sıralamaya hangi partinin kaç bölümü girmişse, bir parti o sayıda milletvekili çıkarmış demektir. (örneğin, AKP satırındaki 8, CHP satırında 6 ve MHP satırında 2 bölüm sıralamaya girmiştir. Oysa bağımsızlar sıralamaya girememiştir).

[6] Barajlı d'Hondt usulünde bağımsızlar baraja tabi değildir. Öte yandan her bir bağımsızın oyu ayrı hesaplandığından, bağımsızların toplam oyunun yüksek olması, her zaman bağımsız bir adayın kazanabileceği anlamına gelmez.

Yukarıdaki tablonun anlatımı

[1] Önce barajı geçen tüm partilerle bağımsızların oyları alt alta yazıldı.

[2] Alınan oylar sütun sütun, önce 1'e, sonra 2'ye, sonra 3'e, sonra 4'e, sonra 5'e, sonra 6'ya, sonra 7'ye, sonra 8'e, sonra 9'a ve son olarak 10'a bölündü. Bölümler sütunlara yazıldı.

[3] En büyük bölümden itibaren, en büyük 16 bölüm sıralandı. (Bu seçim çevresi 16 milletvekili çıkardığı için).

[4] Hangi partinin kaç bölümü sıralamaya girmişse, partiler o sayıda milletvekili çıkarmış demektir.

	AKP	CHP	MHP
1	693.413 (1)	550.710 (2)	228.825 (6)
2	346.707 (3)	275.355 (4)	114.413 (12)
3	231.138 (5)	183.570 (7)	
4	173.353 (8)	137.678 (10)	
5	138.683 (9)	110.142 (13)	
6	115.569 (11)	91.785 (15)	
7	99.059 (14)		
8	86.677 (16)		

İKİNCİ YOL (Kademeli bölüp satır sayma)

[1] Barajı geçen partiler ile bağımsızların oyları yan yana yazılır. **[2]** Birinci milletvekili en çok oy alan partiye verilir. Sonra bu partinin aldığı oy sayısı 2'ye bölünür. Bu sayı ikinci satıra yazılır, diğer partilerin aldıkları oy ikinci satıra aynen indirilir. **[3]** Bu satırdaki en yüksek oya sahip partiye bir milletvekili verilir. Bu partinin çıkardığı kaçınıcı milletvekiliyse, bu sayıya bir eklenerek, o partinin gerçek oy sayısına bölünür ve bulunan sayı bir alt satıra yazılır. Diğer partilerin bu sütundaki sayıları aynen alt satıra geçirilir. **[4]** Bu işlem o seçim çevresinde çıkan milletvekili sayısına devam eder. **[5]** Son satırdaki hesaplamayla birlikte hangi partinin kaç milletvekili çıkardığı bulunur.

Milletvekili Sıralaması	AKP	CHP	MHP	Bağımsız	Milletvekili	Sonraki işlem
	693.413	550.710	228.825	18.600	çıkaran parti	
1. milletvekili	<u>693.413</u>	550.710	228.825	18.600	AKP (1)	AKP TO*/2
2. milletvekili	346.707	<u>550.710</u>	228.825	18.600	CHP (1)	CHP TO/2
3. milletvekili	<u>346.707</u>	275.355	228.825	18.600	AKP (2)	AKP TO/3
4. milletvekili	231.138	<u>275.355</u>	228.825	18.600	CHP (2)	CHP TO/3
5. milletvekili	<u>231.138</u>	183.570	228.825	18.600	AKP (3)	AKP TO/4
6. milletvekili	173.353	183.570	<u>228.825</u>	18.600	MHP (1)	MHP TO/2
7. milletvekili	173.353	<u>183.570</u>	114.413	18.600	CHP (3)	CHP TO/4
8. milletvekili	<u>173.353</u>	137.678	114.413	18.600	AKP (4)	AKP TO/5
9. milletvekili	<u>138.683</u>	137.678	114.413	18.600	AKP (5)	AKP TO/6
10. milletvekili	115.569	<u>137.678</u>	114.413	18.600	CHP (4)	CHP TO/5
11. milletvekili	<u>115.569</u>	110.142	114.413	18.600	AKP (6)	AKP TO/7
12. milletvekili	99.059	110.142	<u>114.413</u>	18.600	MHP (2)	MHP TO/3
13. milletvekili	99.059	<u>110.142</u>	76.275	18.600	CHP (5)	CHP TO/6
14. milletvekili	<u>99.059</u>	91.785	76.275	18.600	AKP (7)	AKP TO/8
15. milletvekili	86.677	<u>91.785</u>	76.275	18.600	CHP (6)	CHP TO/7
16. milletvekili	<u>86.677</u>	78.673	76.275	18.600	AKP (8)	
	8	6	2	0		

* TO = partinin aldığı toplam oy sayısı

Yukarıdaki tablonun anlatımı

[1] İlk satırda partilerin aldıkları oylar sıralandı, en yüksek oy alan AKP partisi 1 milletvekili çıkardı. Bir alt satıra geçerken bu partinin aldığı oylar 2'ye bölündü.

$$(693.413/2 = 346.707)$$

[2] İkinci satırda AKP'nin oylarının 2'ye bölümü ile diğer partilerin oyları sıralandı. Satırdaki en yüksek sayı CHP partisine ait olduğu için 2. sıradaki milletvekili CHP partisine verildi. Bu partinin aldığı oy toplamı 2'ye bölünerek bir alt satıra yazıldı. $(550.710/2 = 275.355)$ Diğer partilerin 2. satırdaki sayıları aynen bir alt satıra geçirildi.

[3] Üçüncü satırda en yüksek sayıya sahip AKP partisine 3. sıradaki milletvekili verildi. Bu sonuçla AKP 2 milletvekiline sahip olduğundan aldığı oy toplamı 3'e bölünerek bir alt satıra yazıldı. $(693.413/3 = 231.138)$ **(Bir parti kaçınca milletvekiline sahip olmuşa, bu sayıya bir eklenir, o partinin aldığı toplam oy, bu bulunan sayıya bölünür. Örnek, 3. satırda en yüksek sayı AKP partisine ait olduğu için milletvekilini o parti kazanmıştır. Bu AKP partisinin ikinci milletvekili olduğu için $2+1=3$ bu partinin aldığı toplam oy 3'e bölünerek bir alt satıra geçirilir.)** Diğer partilerin 3. satırdaki sayıları aynen bir alt satıra geçirildi.

[4] Dördüncü satırda en yüksek sayıya sahip CHP partisine 4. sıradaki milletvekili verildi. Bu sonuçla CHP 2 milletvekiline sahip olduğundan aldığı oy toplamı 3'e bölünerek bir alt satıra yazıldı. $(550.710/3 = 183.570)$ Diğer partilerin 4. satırdaki sayıları aynen bir alt satıra geçirildi.

[5] Beşinci satırda en yüksek sayıya sahip AKP partisine 5. sıradaki milletvekili verildi. Bu sonuçla AKP 3 milletvekiline sahip olduğundan aldığı oy toplamı 4'e bölünerek bir alt satıra yazıldı. $(693.413/4 = 173.353)$ Diğer partilerin 5. satırdaki sayıları aynen bir alt satıra geçirildi.

[6] Altıncı satırda en yüksek sayıya sahip MHP partisine 6. sıradaki milletvekili verildi. Bu sonuçla MHP 1 milletvekiline sahip olduğundan aldığı oy toplamı

2'ye bölünerek bir alt satıra yazıldı. $(228.825/2 = 114.413)$ Diğer partilerin 6. satırdaki sayıları aynen bir alt satıra geçirildi.

[7] Yedinci satırda en yüksek sayıya sahip CHP partisine 7. sıradaki milletvekili verildi. Bu sonuçla CHP 3 milletvekiline sahip olduğundan aldığı oy toplamı 4'e bölünerek bir alt satıra yazıldı. $(550.710/4 = 137.678)$ Diğer partilerin 7. satırdaki sayıları aynen bir alt satıra geçirildi.

[8] Sekizinci satırda en yüksek sayıya sahip AKP partisine 8. sıradaki milletvekili verildi. Bu sonuçla AKP 4 milletvekiline sahip olduğundan aldığı oy toplamı 5'e bölünerek bir alt satıra yazıldı. $(693.413/5 = 138.683)$ Diğer partilerin 8. satırdaki sayıları aynen bir alt satıra geçirildi.

[9] Dokuzuncu satırda en yüksek sayıya sahip AKP partisine 9. sıradaki milletvekili verildi. Bu sonuçla AKP 5 milletvekiline sahip olduğundan aldığı oy toplamı 6'ya bölünerek bir alt satıra yazıldı. $(693.413/6 = 115.569)$ Diğer partilerin 9. satırdaki sayıları aynen bir alt satıra geçirildi.

[10] Onuncu satırda en yüksek sayıya sahip CHP partisine 10. sıradaki milletvekili verildi. Bu sonuçla CHP 4 milletvekiline sahip olduğundan aldığı oy toplamı 5'e bölünerek bir alt satıra yazıldı. $(550.710/5 = 110.142)$ Diğer partilerin 10. satırdaki sayıları aynen bir alt satıra geçirildi.

[11] Onbirinci satırda en yüksek sayıya sahip AKP partisine 11. sıradaki milletvekili verildi. Bu sonuçla AKP 6 milletvekiline sahip olduğundan aldığı oy toplamı 7'ye bölünerek bir alt satıra yazıldı. $(693.413/7 = 99.059)$ Diğer partilerin 9. satırdaki sayıları aynen bir alt satıra geçirildi.

[12] Onikinci satırda en yüksek sayıya sahip MHP partisine 12. sıradaki milletvekili verildi. Bu sonuçla MHP 2 milletvekiline sahip olduğundan aldığı oy toplamı 3'e bölünerek bir alt satıra yazıldı. $(228.825/3 = 76.275)$ Diğer partilerin 12. satırdaki sayıları aynen bir alt satıra geçirildi.

[13] Onüçüncü satırda en yüksek sayıya sahip CHP partisine 13. sıradaki milletvekili verildi. Bu sonuçla CHP 5 milletvekiline sahip olduğundan aldığı oy toplamı 6'ya bölünerek bir alt satıra yazıldı. $(550.710/6 = 91.785)$ Diğer partilerin 13. satırdaki sayıları aynen bir alt satıra geçirildi.

[14] Ondördüncü satırda en yüksek sayıya sahip AKP partisine 14. sıradaki milletvekili verildi. Bu sonuçla AKP 7 milletvekiline sahip olduğundan aldığı oy toplamı 8'e bölünerek bir alt satıra yazıldı. $(693.413/8 = 86.677)$ Diğer partilerin 14. satırdaki sayıları aynen bir alt satıra geçirildi.

[15] Onbeşinci satırda en yüksek sayıya sahip CHP partisine 15. sıradaki milletvekili verildi. Bu sonuçla CHP 5 milletvekiline sahip olduğundan aldığı oy toplamı 6'ya bölünerek bir alt satıra yazıldı. $(550.710/6 = 78.673)$ Diğer partilerin 15. satırdaki sayıları aynen bir alt satıra geçirildi.

[16] Onaltıncı satırda en yüksek sayıya sahip AKP partisine 16. sıradaki milletvekili verildi.

	<p>Veysel DİNLER Öğretim Görevlisi</p> <p>+90 364 2257700-1457 veyseldinler@hitit.edu.tr http://web.hitit.edu.tr/veyseldinler www.veyseldinler.com</p>	<p>Hitit Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü TOKİ Yerleşkesi 19040 Çorum/TURKEY</p> <p>Posta/for correspondence: PK.45 Çorum/TR</p>
---	--	---